

1911
2011

100 let naší školy

Č. Velenice

100 LET NAŠÍ ŠKOLY

Počátky vzdělání v našem městě

Nejstarší zmínka o vyučování v našem blízkém okolí se vztahuje k městu Gmünd a roku 1387. V obcích, kde stál kostel, byly zřizovány farní triviální školy, ve kterých se kromě náboženství vyučovalo čtení, psaní a počty. Za každého žáka museli rodiče platit školné v naturáliích. Chlapcům z majetnějších rodin města Gmünd a okolí se dostávalo od roku 1580 vzdělání ve dvoutřídní škole při škole sv. Štěpána.

V roce 1774 provedla Marie Terezie reformu školství a stanovila povinnou školní docházku pro děti od 6 do 12 let. V té době stálo na území dnešních Českých Velenic jen několik hospodářských stavení, která patřila k městu Gmünd a byla obývána německy mluvícími sedláky. Na statcích i v domácnosti bylo mnoho práce, s níž musely pomáhat děti, a na vzdělání nezbýval čas.

Velkou změnu do života místních rodáků přineslo po roce 1869 vybudování železničního uzlu a dílen. Tím byly v našem městě vytvořeny nové pracovní příležitosti v průmyslu a dopravě.

S narůstajícím počtem přistěhovalých obyvatel přirozeně stoupala i potřeba rozvoje vzdělanosti a výstavby školních zařízení. Roku 1875 byla v Gmündu otevřena první řádná obecná škola s 510 žáky. V roce 1889 vznikla škola pro děti s bydlištěm v Dolních Velenicích („za tunelem“). Jednalo se o první vzdělávací zařízení na území našeho dnešního města. Počet dětí v uvedené době rychle stoupal a zmiňovaná školní budova č. 88 musela být zvýšena o druhé patro a rozšířena o další prostory v č. 86 a 85.

Děti z Josefova (Žižkovo předměstí) měly školu vlastní. Místní „hospoda u Hobigerů“ č. 517 poskytovala dostatek místa i pro školní

Škola u kostela sv. Štěpána v Gmündu

Škola č. 88 v Dolních Velenicích („za tunelem“)

zařízení. Všechny jmenované instituce byly zaregistrovány jako zemské školy dolnorakouské a výuka probíhala v němčině.

Školní budova č. 325

16. září 1911 byla slavnostně otevřena nová škola v České Cejli. Ve vestibulu jsou doposud instalovány dvě mramorové pamětní desky, které tuto událost připomínají. Budova č. 325 vznikla v secesním stylu nákladem půl milionu Rakouských korun pod vedením hlavního stavitele Kargla z Langenloisu. V těchto nových prostorách byla zřízena obecná škola s oddělenou výukou pro děvčata a chlapce a dívčí měšťanská škola. Údaje ze školní kroniky uvádějí 15 tříd se 624 zapsanými žáky.

V podobných rozměrech byla o rok později dostavěna školní budova na Schulgasse v Gmündu. Zde působila smíšená obecná škola a měšťanka pro chlapce. Přesto, že obě nová zařízení poskytovala poměrně velké prostory, v některých učebnách se tísnilo přes 50 žáků. Kolem roku 1910 žilo údajně na území dnešních Českých Velenic přibližně 6 000 a v Gmündu 3 000 obyvatel.

Školní budova č. 325 v České Cejli

Během 1. světové války sloužila gmündská budova jako vojenský lazaret a škola v České Cejli musela zajistit výuku pro všechny děti. V této době trpělo školství nedostatkem prostor i kantorů a v zimních měsících se v nevytopených třídách nedalo ani učit.

Stavba školy č. 325 v České Cejli

Česká škola

Do roku 1920 bylo školské zařízení v České Cejli vedeno jako zemská škola dolnorakouská.

Po stanovení hranic nově vzniklé Československé republiky připadla budova č. 325 českému státu. 1. září 1920 zde byla s velkou slávou otevřena obecná škola s výukou v mateřském jazyce. Již v květnu 1921 mohlo nastoupit 48 dětí do české měšťanky. Úpadek jazyka byl však značný. Ve všech třídách, tedy i u jedenáctiletých

žáků, se prakticky začínalo Slabikářem. Znalost spisovné češtiny si museli doplňovat i dospělí. Počtu místních dětí za 1. republiky by však jedena česká škola nepostačovala, proto se vyučovalo také ve starších školních budovách „za tunelem“. V té době našla v našem městě pracovní příležitost řada mladých učitelů, kteří zde působili po celé meziválečné období a výrazně se podíleli na kulturním rozvoji Českých Velenic.

II. světová válka

Nákres zabraného území po Mnichovském diktátu 1938

Německé gymnázium
v budově č. 325
za II. sv. války

8. října 1938 byl starosta donucen předat naše město do rukou velitele německých vojsk. Tehdy byla obec již vylidněná, ale ve školách muselo zůstat veškeré vybavení.

V budově č. 325 bylo 1. prosince zřízeno německé gymnázium s 30 profesory a 280 studenty. Většina z nich sem dojížděla z okolí Gmündu a někteří byli údajně ve 2. patře školy ubytováni. Později sloužily učebny jako kasárna pro německé vojáky.

Bombardováním zničené město mělo na konci války nedostatek ubytovacích prostor, proto musely být obsazeny také školy. Od května 1945 byla v budově č. 325 umístěna ruská vojenská nemocnice a třídy „za tunelem“ poskytl přístřeší pro českou vojenskou posádku a repatrianty.

Aby bylo v našem městě opět zajištěno vyučování, proběhl již 15. června zápis do 1. a 2. ročníků. Pro výuku 53 přihlášených dětí byly prozatímně vyklizeny prostory v č. 86. V srpnu byla uvolněna budova č. 325 a od září zde začala fungovat česká obecná škola a škola mateřská. Přesto, že žádná ze školních budov nebyla březnovým bombardováním přímo zasažena, téměř veškeré vybavení potřebné pro výuku bylo za války zničeno. Celková hmotná škoda na majetku místních škol byla tehdy odhadnuta na 1 529 200 Kčs.

Následky bombardování města 23.3.1945

Socialistické školství v Českých Velenicích

V poválečných letech byly do školních budov „za tunelem“ č. 85 a 86 umístěny mateřská škola a územní jesle. Generální opravy se dočkaly až v roce 1964. Pro základní vzdělávání se perspektivně upravovala škola č. 325. Tato zařízení navštěvovalo v 50. letech kolem 500 dětí.

Zahájení školního roku 1948/49 se neobešlo bez velké slávy. Byl přijat zákon o úpravě jednotného školství a vyučovat se začalo podle nového učebního plánu a osnov. V této souvislosti se změnily také oficiální názvy škol. Dosavadní pětitřídní obecná byla přejmenována na národní a čtyři ročníky měšťanky dostaly oficiální název škola střední. V roce 1953 byly oba zmiňované stupně škol sloučeny v osmitřídku. Od roku 1960 se prodloužila povinná školní docházka na 9 let a název vzdělávacího zařízení zněl základní devítiletá škola.

1. dubna 1962 se místní žáci dočkali slavnostního předání školních dílen pro polytechnickou výchovu. Přístavba těchto prostor vedle tělocvičny probíhala svépomocí v akci „Z“ a byla zahájena v březnu 1959.

*Pamětní deska
k udělení čestného
názvu ZDŠ J. Fučíka*

Od roku 1967 bylo po dobu šesti let vyučování v naší škole komplikováno dalšími stavebními úpravami. Začalo se ústředním topením, následovaly parkety, dveře, celoplošná okna na vnější části budovy a další renovace tříd, sociálního zařízení a chodeb. Změny se dočkaly odborné učebny chemie a fyziky, internacionální výchovy, cvičná kuchyně a sborovna. V roce 1973 řemeslníci dokončili poslední část zelené břizolitové fasády a vydláždili školní dvůr.

Všechny tyto práce předcházely velkým oslavám. 1. září 1973 bylo dodatečně připomenuto 60. výročí založení a škola získala čestný titul ZDŠ Julia Fučíka. Za přítomnosti Gusty Fučíkové proběhlo slavnostní odhalení pamětní desky u vchodu školní budovy. O 15 let později byla ve vestibulu instalována Fučíkova socha.

Školní rok 1976/77 znamenal pro žáky i pedagogy novou koncepci výchovně vzdělávacího procesu. Nejtypičtějším příkladem této změny byla výuka množinové matematiky a postupný přechod na 8 tříd.

Školní budova č. 325 po rekonstrukci v 70. letech

Naše škola po sametové revoluci

Velké společenské změny, které přinesl 17. listopad 1989, se pochopitelně projevy i na naší škole. Ministerstvo zrušilo čestný název ZŠ Julia Fučíka a z fasády byla odstraněna pamětní deska. K 1. lednu 1996 městské zastupitelstvo přiznalo škole právní subjektivitu a místní ZŠ začala fungovat jako příspěvková organizace. 26. září 2005 byl změněn oficiální název na Základní škola a Mateřská škola České Velenice. Od roku 2007 zde probíhá výuka podle vlastního vzdělávacího programu pojmenovaného „Brána školy otevřená“. Odstranění „železné opony“ umožnilo rozvoj kontaktů se školami v sousedním Gmündu a vzdálenějším Grestenu. V průběhu následujících dvaceti let se přeshraniční spolupráce postupně rozšířila až na několikaleté projekty zaměřené na společnou výuku českých a rakouských dětí.

24. ledna 1997 došlo ke slavnostnímu otevření přístavby. K původní budově byly připojeny zrekonstruované prostory sousední mateřské školy. V nové části č. 326 se nachází školní jídelna a kuchyň se zázemím, cvičební sál, výtvarný ateliér, odborné učebny chemie, fyziky,

Původní budova sousední mateřské školy

výpočetní techniky, českého jazyka, hudební výchovy a ZUŠ. Tyto prostory byly v průběhu následujících deseti let postupně vybavovány moderním zařízením. Kromě uvedených tříd jsou v nové přístavbě k dispozici ještě 3 byty se samostatným vchodem.

Rokem 2004 byla zahájena několikaletá rekonstrukce staré školní budovy. Došlo k výměně střešní krytiny, oken, zavedení vody do tříd a k modernizaci sociálních zařízení. Mezi nejnákladnější práce patřila přestavba suterénu a šaten.

Školní budovy č. 325 a 326 v roce 2011

Rekonstrukce budovy č. 325 byla završena novou fasádou v odstínech žluté. V následujícím roce přišla na řadu tělocvična. Velká změna čekala také školní dílny, které byly přesunuty do

volných prostor suterénu a na jejich místo se po rekonstrukci přestěhovala městská knihovna.

V roce 2011 je na naší základní škole evidováno 273 žáků, 21 pedagogů a 8 dalších zaměstnanců. Všichni mají k dispozici moderně vybavené prostory a nikdo by neřekl, že v září je tomu právě 100 let, kdy se ve školní budově č. 325 začalo vyučovat.

Přístavba č. 326

Schodiště

ŘEDITELÉ škol v Českých Velenicích – budova č. 325

1920 - 1924	Petr Fák	Měšťanská škola, Obecná škola
1924 - 1931	Antonín Budil	Měšťanská škola, Obecná škola
1931 - 1938	Josef Keš	Měšťanská škola, Obecná škola
1945 - 1947	Josef Keš Matěj Podlaha	Měšťanská škola Obecná škola
1947 - 1950	Bohumil Příbyl Matěj Podlaha	Střední škola Národní škola
1951 - 1953	Bohuslav Beneš Matěj Podlaha	Měšťanská škola Národní škola
1953 - 1967	Matěj Podlaha	Osmiletá střední škola
1967 - 1973	Jaroslav Klíma	Základní devítiletá škola
1973 - 1985	Jan Němec	ZDŠ Julia Fučíka
1985 - 1989	Margareta Bednářová	ZDŠ Julia Fučíka
1989 - 2008	Mgr. Josef Kropík	Základní škola
2008	Ing. Oldřich Kučera	Základní škola a Mateřská škola

Na vydání publikace se podíleli:

text, obsah: Mgr. Irena Kotrbová, korektura: Mgr. Stanislav Šafránek
zapůjčení fotografií: Jaroslav Šollar st., grafická úprava: JAVA Třeboň
finanční zajištění: ZŠ a MŠ České Velenice